

Recomanacions
al Govern de la Generalitat de
Catalunya
(juny 2005)

Índex

Presentació de la consellera	3
Introducció	5
L'equip del Pacte Nacional per a l'Educació	11
Recomanacions dels experts	
▪ Professorat	14
▪ Autonomia de centre	31
▪ Igualtat d'oportunitats i llibertat d'ensenyament en el marc del servei públic educatiu	36
▪ Família i educació	42
▪ Coresponsabilitat dels ajuntaments amb l'educació	46

Presentació

L'educació es troba avui davant d'un nou horitzó com a conseqüència dels canvis legislatius endegats a l'Estat i a Catalunya. Aquestes noves circumstàncies ofereixen una oportunitat excepcional per millorar significativament el nostre sistema educatiu i dotar-lo de l'estabilitat que necessita per aconseguir els grans objectius de l'educació. Sens dubte, perquè aquesta oportunitat pugui fructificar necessita, també, de l'acord i el compromís de tota la societat.

Fa poc menys d'un any que el Departament d'Educació encarregà a diverses personalitats rellevants del món educatiu català l'elaboració d'un document que servís per iniciar amb la comunitat educativa catalana el debat a l'entorn del Pacte Nacional per a l'Educació. Un cop finalitzat aquest procés, es requeria que el Govern de la Generalitat de Catalunya, en la persona del seu Molt Honorable President, prengués coneixement del debat efectuat, de les seves conclusions i de les recomanacions finals a les quals havien arribat els grups d'experts.

El present informe inclou una explicació detallada del procediment seguit, les recomanacions elaborades pels cinc grups experts i les aportacions aprovades pel Consell Escolar de Catalunya. Així mateix, s'inclou la relació d'entitats i organitzacions amb les quals els grups d'experts han mantingut reunions per conèixer les opinions i propostes. Per últim, es relacionen els consells escolars municipals i de centre que han fet arribar les seves aportacions.

Les recomanacions dels grups d'experts detallen les principals mesures que cal impulsar per millorar significativament el nostre sistema educatiu i que haurien de ser objecte d'acord amb els diferents agents socials. Indubtablement, es tracta d'unes mesures que requereixen d'un ampli compromís social i polític, tant de les administracions implicades com de la comunitat educativa i de la societat, que necessàriament hauran de comptar amb un important suport econòmic.

Sens dubte l'assoliment del Pacte Nacional per a l'Educació és un objectiu molt ambiciós que requereix del compromís conjunt de les institucions, de la comunitat educativa i de tota la societat. Cal reconèixer, doncs, el treball realitzat pels grups d'experts i el seu esforç per ajudar a construir els fonaments del Pacte Nacional per a l'Educació. També, cal destacar la participació i la voluntat demostrada per tots els membres del Consell Escolar de Catalunya per trobar punts d'acord. En aquest sentit, l'aprovació per unanimitat del Consell Escolar de Catalunya del document amb les seves aportacions expressa de manera clara aquesta voluntat de consens. Així mateix, cal subratllar la implicació activa de les entitats i organitzacions –tant de la comunitat educativa com d'altres àmbits socials i econòmics– que amb les seves aportacions i suggeriments han enriquit el debat. Amb aquestes paraules vull agrair a totes les persones implicades el seu esforç i expressar públicament el meu reconeixement.

Igualment, vull agrair a tots els ciutadans i ciutadanes que han fet arribar les seves preocupacions i consideracions amb relació al debat sobre el Pacte Nacional per a l'Educació la seva participació activa.

Marta Cid i Pañella

Consellera d'Educació

Introducció

L'Acord per a un govern catalanista i d'esquerres a la Generalitat de Catalunya situa l'educació com una prioritat del Govern i considera necessari *donar un nou impuls de confiança i qualitat al nostre sistema educatiu, que garanteixi, en l'àmbit de la societat del benestar i de la igualtat d'oportunitats, uns objectius mínims comuns a tota la ciutadania, que permetin la participació efectiva i democràtica i una formació adequada als reptes que tenim plantejats com a societat.*

Per la seva transcendència per a la vida de les persones i per a al progrés de la societat, l'educació és una peça fonamental de les polítiques socials que, a més, requereix del màxim consens social possible. En aquest sentit, l'Acord per a un govern catalanista i d'esquerres preveia la necessitat assolir un Pacte Nacional per a l'Educació que inclogui: un acord amb els ajuntaments per cooperar amb l'educació de la ciutadania; un acord de coresponsabilitat educativa amb les famílies; un acord amb el professorat per desenvolupar una carrera docent estimulant; un acord amb les escoles finançades amb fons públics per compartir responsabilitats; i un acord amb la comunitat educativa per gestionar els centres de manera autònoma i eficaç.

El Pacte Nacional per a l'Educació esdevé un instrument de participació de la ciutadania i de la comunitat educativa catalana i, alhora, és l'eina que ha de permetre construir el més ampli consens social a l'entorn de l'educació. En definitiva, aquest acord ha de donar un nou impuls de confiança i qualitat al nostre sistema educatiu i dotar d'uns fonaments sòlids i estables a la futura Llei Catalana d'Educació.

Amb aquesta finalitat, el juny de 2004, el Departament d'Educació encarregà al Consell Escolar de Catalunya (CEC) –màxima instància de participació de la comunitat educativa catalana– de col·laborar en el procés que fes possible el Pacte Nacional per a l'Educació.

Fruit d'aquest encàrrec inicial de col·laboració, el CEC lliurà al Departament d'Educació l'octubre de 2004 el **Document-guío sobre el Pacte Nacional per a l'Educació (Recull d'aportacions)**. En aquest primer document, el CEC feia un recull de temes que, a parer de la comunitat educativa, havien de formar part del Pacte Nacional per a l'Educació. A més, es feien un seguit de recomanacions en el sentit que les propostes que es poguessin contemplar en el futur Pacte Nacional per a l'Educació *haurien de quedar configurades per un marc general, en el qual es concreti què es pretén amb l'educació, com s'orienta i quines actuacions són les més pertinents d'acord amb la situació i problemàtica específica del nostre país*. També, el CEC considerava necessari d'anar més enllà d'un acord entre les administracions i la comunitat educativa i, en conseqüència, calia *establir els grans paràmetres d'un pacte social per l'educació, com un mitjà per assolir la complicitat de tota la societat i fer de l'educació una prioritat*.

Posteriorment, a partir del document del Consell Escolar de Catalunya i dels resultats de la *Conferència Nacional d'Educació 2000–2002*, el Departament d'Educació feu l'encàrrec a cinc grups d'experts –creats per acord del Govern de la Generalitat de Catalunya de 9 de novembre de 2004– de redactar sengles documents referits als cinc àmbits que haurien de constituir el punt de partida per elaborar el contingut concret del Pacte Nacional per a l'Educació. Així, el gener del 2005 els experts van lliurar el document **Idees per al debat**, que fou presentat públicament en un acte presidit per la Consellera d'Educació a l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC) el 20 d'aquell mateix mes.

D'aquesta manera s'obria un ampli procés de consulta a la comunitat educativa i de participació ciutadana. D'una banda, els grups d'experts es van entrevistar amb les diferents organitzacions sindicals i empresarials, federacions d'associacions de mares i pares d'alumnes, associacions pedagògiques i professionals i entitats de l'àmbit del lleure representatives de la comunitat educativa catalana amb la finalitat de recollir les seves propostes i suggeriments. D'altra, el Departament d'Educació organitzà un seguit d'actes de presentació del document arreu del territori i posà en marxa un portal electrònic per recollir la participació de la ciutadania a través de cinc fòrums de debat. Al seu torn, diferents ajuntaments i consells escolars de centre, municipals i territorials van realitzar reunions de treball i actes de presentació. Simultàniament, el Consell Escolar de Catalunya organitzà –d'acord amb la seva autonomia de funcionament– la

participació dels seus membres i va recollir les propostes de diferents consells escolars de centre, municipals i territorials.

El balanç d'aquests mesos de debat públic ha estat molt positiu i ha afavorit l'acostament posicions i la recerca de solucions comunes a les qüestions plantejades. Cal destacar, també, la important participació ciutadana en totes aquestes activitats amb més de cent documents aportats i gairebé tres mil intervencions individuals en els cinc fòrums oberts.

Finalitzat aquest període de debat públic, el Consell Escolar de Catalunya va aprovar per unanimitat dels seus membres i lliurà als grups d'experts el document ***Aportacions del Consell Escolar de Catalunya al Pacte Nacional per a l'Educació.***

Per últim, els grups d'experts han redactat els respectius informes amb les seves recomanacions al Govern de la Generalitat de Catalunya.

Un cop tancada aquesta fase del debat a l'entorn del Pacte Nacional per a l'Educació i a partir de les recomanacions dels experts, hauran de concretar-se amb els agents socials els diferents acords que determinin el contingut definitiu del Pacte per tal d'oferir a la societat catalana un sistema educatiu que compti amb la seva confiança i que permeti elevar significativament els nivells de qualitat educativa. D'aquesta manera serà possible acostar-nos als nivells aconseguits per països del nostre entorn, reduir de manera important i significativa el fracàs escolar i ampliar el nombre de joves que segueixen estudis secundaris postobligatoris. Com han assenyalat els experts i els diferents agents socials, assolir aquests objectius tan ambiciosos i, a la vegada, tan necessaris per al desenvolupament social i econòmic del nostre país, requereix d'un progressiu increment de la despesa pública per alumne que ens situï en la mitjana dels països de la Unió Europea.

Altrament, el debat públic del Pacte Nacional per a l'Educació ha coincidit amb altres debats organitzats per diverses entitats i col·lectius. És prou palès que el futur de l'educació al nostre país és una qüestió que preocupa. Una preocupació que va més enllà de les persones i professionals directament relacionats i que abasta a una àmplia representació de sectors socials i econòmics. Així, la Fundació Jaume Bofill i la Universitat Oberta de Catalunya han organitzat conjuntament al llarg del curs 2004-

2005 els **Debats d'Educació**. Al seu torn, el Marc Unitari de la Comunitat Educativa que agrupa les principals organitzacions de l'ensenyament públic va presentar el gener del 2005 el document **Un compromís per l'educació a Catalunya. Propostes de línies prioritàries d'intervenció per al canvi educatiu**. També, a finals del mes de febrer a la Universitat de Barcelona tingué lloc el **Fòrum Social per l'Educació a Catalunya** arran d'una crida pública de quinze personalitats de la societat catalana. Finalment, el passat mes de març tingué lloc el **6è Congrés de l'Escola Cristiana de Catalunya**. Un conjunt d'activitats amb orientacions molt plurals, però totes amb un centre d'interès comú: el futur de l'educació a Catalunya.

En aquest context de debat públic, el Departament d'Educació conjuntament amb l'Associació Catalana de Municipis i Comarques i la Federació de Municipis de Catalunya va organitzar el passat febrer la **Primera Jornada d'Educació i Municipis** amb la voluntat d'avançar en la cooperació entre ambdues administracions en matèria educativa.

Convé destacar que també des del món empresarial l'educació ha estat objecte d'atenció. D'una banda, l'**Acord estratègic per la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana** signat el febrer passat inclou un seguit d'importants mesures relacionades amb l'educació. Altrament, el Gabinet d'estudis econòmics de la Cambra de Comerç de Barcelona presentava, coincidint amb la signatura de l'Acord estratègic, **El repte de l'educació no universitària a Catalunya: situació i propostes d'actuació** que, en síntesi, planteja la necessitat d'augmentar la despesa pública en educació amb l'objectiu d'igualar la despesa per estudiant a la mitjana dels 15 principals països de la Unió Europea.

Finalment, cal assenyalar que, en el transcurs del debat per al pacte educatiu, s'ha posat de manifest la necessitat d'augmentar significativament la despesa pública en educació. Aquest ha estat un aspecte essencial i recurrent que han constatat tots els grups de treball, en tant que una necessitat expressada per tots els sectors consultats com a condició, encara que no suficient, sí imprescindible per poder dur a terme els compromisos i les mesures de millora educativa que s'han d'explicitar en el contingut del pacte.

Diversos estudis demostren que aquesta no és una qüestió menor i situen Catalunya com la segona comunitat autònoma de l'estat que menys inverteix en educació. Així, mentre a Catalunya aquesta despesa significava l'any 2002 el 2,2% del PIB, la mitjana estatal es situava en el 3,1%. Igualment, la despesa per alumne a Catalunya (2.798 €) es situa molt per sota de la mitjana estatal (3.202 €) i molt lluny de la mitjana europea que es troba per sobre dels 5.000 €. Contrastant amb aquestes dades, Catalunya és la comunitat amb la major despesa privada en educació (341 €) de tot l'estat.

Així, tots cinc grups han coincidit en remarcar la necessitat d'incrementar la despesa pública en educació. Un increment que hauria de permetre situar la despesa educativa, en un termini de temps raonable, en la mitjana de l'Estat espanyol i donar, posteriorment, el salt cap a la mitjana dels països més avançats de la Unió Europea.

L'equip del Pacte Nacional per a l'Educació

1. Responsables del Departament d'Educació

Sr. Francesc Colomé i Montserrat, Director de Planificació Educativa.

Sr. Ramon Simon i Campà, Coordinador de Política Educativa.

2. Els grups d'experts

Grup: Professorat

Sr. Josep Maria Terricabras i Nogueras, Catedràtic de Filosofia de la Universitat de Girona. (Coordinador)

Sr. Josep Alsinet i Caballeria, Inspector d'Educació (Departament d'Educació).

Sr. Jaume Cela i Ollé, Mestre de Primària.

Sr. Alberto del Pozo i Ortiz, Departament d'Educació.

Sra. Neus Sanmartí i Puig, Professora de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Grup: Autonomia de centres

Sra. Marina Tomàs i Folch, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona (Coordinadora).

Sra. Carme Armengol i Asparó, Professora de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Sr. Eugeni Garcia i Alegre, Departament d'Educació.

Sr. Joan Martí i García, Departament d'Educació.

Sr. Joaquim Núñez i Cabanillas, Inspector d'Educació.

Sr. Marià Royo i Arpón, Professor de Secundària.

Grup: Igualtat d'oportunitats i llibertat d'ensenyament en el marc del servei públic educatiu

Sr. Jordi Sánchez i Picanyol, Director de la Fundació Jaume Bofill (Coordinador).

Sr. Josep Maria Lluch i Rovira, Professor de l'escola concertada.

Sr. Enric Masllorens i Escubós, Director d'escola concertada.

Sr. Josep Menéndez i Cabrera, Director d'escola concertada.

Sr. Francesc Vidal i Pla, Departament d'Educació.

Grup: Família i educació

Sr. Josep Maria Torres i Esteban, cofundador de la FaPaC (Coordinador).

Sra. Roser Batlle i Suñer, Pedagoga vinculada al lleure educatiu.

Sra. Sara Blasi i Gutiérrez, Departament d'Educació.

Sra. Cristina Brullet i Tenas, Professora de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Sra. Blanca Cercas i Mena, vinculada a les AMPA.

Sr. Jesús Delgado i Almendros, Economista vinculat al lleure educatiu.

Grup: Coresponsabilitat dels ajuntaments amb l'educació

Sr. Joan Manuel del Pozo i Álvarez, Regidor d'Educació de l'Ajuntament de Girona (Coordinador).

Sr. Francesc Colomé i Montserrat, Departament d'Educació.

Sr. Ramon Farré i Roure, Professor de Secundària.

Sr. Carles Martínez i Quiroga, Departament d'Educació.

Sra. Empar Pont i Albert, Regidora d'Educació de l'Ajuntament de Reus.

3. Equip de coordinació

Sra. Sara Blasi i Gutiérrez, Departament d'Educació. (Coordinadora)

Sr. Joan Giralt i Zarco, Assessor de Política Educativa.

Sr. Pere Darder i Vidal, President del Consell Escolar de Catalunya.

Sr. Joan Mateo i Andrés, Assessor del Consell Escolar de Catalunya.

Recomanacions dels grups d'experts

- a)** Professorat
- b)** Autonomia de centres
- c)** Igualtat d'oportunitats i llibertat d'ensenyament en el marc del servei públic educatiu
- d)** Família i educació
- e)** Coresponsabilitat dels ajuntaments amb l'educació

A) Professorat

1. Introducció

El document que avui lliurem s'entendrà millor en el seu abast i intenció si es llegeix a la llum de les consideracions següents:

a) El sentit del document

L'**objectiu** d'aquest document és fer una proposta de recomanacions a l'administració educativa, a fi que ella, en un segon estadi, arribi a un Pacte Nacional per a l'Educació amb les forces educatives, sindicals i socials, pacte que haurà de desembocar, en un tercer estadi, en la futura Llei Catalana d'Educació, que haurà de ser aprovada pel Parlament de Catalunya.

El **destinatari** d'aquest document és, doncs, el Departament d'Educació del Govern de la Generalitat de Catalunya.

L'**elaboració** d'aquest document ha anat a càrrec de la comissió formada per Josep Alsinet, Jaume Cela, Alberto del Pozo, Neus Sanmartí i Josep–Maria Terricabras, que ha actuat com a coordinador. La comissió va preparar un primer text que es va incorporar en el volum "Idees per al debat". Aquest text, que tenia en compte altres documents d'anàlisi i diagnòstic de la situació del professorat i de l'educació a Catalunya –molt particularment tots els documents relacionats amb la Conferència Nacional d'Educació: "Debat sobre el sistema educatiu català. Conclusions i propostes" (2000–2002)–, volia anar més enllà del diagnòstic, estimulant un intercanvi obert, franc i responsable entre tots sobre propostes i reformes concretes del sistema educatiu català. A partir d'aquest primer text, s'han escoltat, debatut i tingut en compte les opinions de persones i col·lectius que han fet arribar les seves propostes i documents per diversos mitjans. Han sigut especialment significatives les moltes entrevistes personals tingudes amb persones i grups.

b) El nou context històric en què ens trobem

Vivim en una societat abocada a la globalització efectiva. Cal fer compatible això amb un reconeixement crític dels entorns locals.

Com a europeus, pertanyem a una de les àrees de més desenvolupament i projecció del planeta. Cal fer compatible això amb polítiques socials que concretin formes sostenibles de l'Estat del benestar i que plantegin, per tant, amb expectatives d'èxit, la protecció de les llibertats individuals, la compensació de les desigualtats i el respecte a la diversitat de persones i col·lectius.

Aquests nous escenaris configuren un canvi d'època que es manifesta en:

* **les relacions familiars** (amb la mateixa formació per a la dona que per a l'home, la incorporació de la dona al treball en igualtat de condicions, la redistribució de rols a la llar, la dificultat de conciliar la vida laboral amb la vida familiar, l'aparició de nous models familiars, etc.);

* **les relacions de producció** (amb flexibilització i mobilitat laborals, amb deslocalitzacions i jubilacions anticipades, amb el coneixement i la innovació com a fonts de riquesa, amb l'erosió dels vincles de classe, etc.);

* **les relacions socials** (amb una societat més diversificada i plural, tant com a resultat dels moviments migratoris com des d'una perspectiva ètica, religiosa o ideològica, en una societat molt canviant, que presenta més eixos de desigualtat i desequilibris més aprofundits, amb senyals clars d'exclusió transversal, i que planteja com a dues possibilitats reals que s'acabi essent súbdit o bé ciutadà, etc.).

El sistema educatiu català ha de respondre a aquestes noves exigències. Això li exigeix una intervenció educativa que no sigui conformada o reactiva sinó que estigui atenta a la realitat i que hi respongui amb energia i creativitat. El sistema escolar de Catalunya, col·laborant i coordinant-se amb la resta d'agents educatius de la societat, ha de pretendre educar i capacitar el ciutadà per exercir els seus drets i assumir els seus deures de forma crítica i corresponsable. Al capdavall, una educació sòlida, global, madura, ha de portar a l'emancipació crítica i a l'autonomia responsable.

c) El principi rector del document

Aquest document fa, doncs, recomanacions per respondre als reptes de present i de futur del sistema educatiu català en el seu conjunt. Per això, quan el document repassa diferents aspectes de la professió docent, no ho fa pas pensant només en el professorat –com si ell fos una realitat autònoma amb sentit en si mateixa–, sinó que ho fa amb la intenció de situar els professionals docents en el marc del sistema educatiu global, del qual el professorat és un element bàsic però al servei del qual està, tal com hi estan també, amb la seva especificitat pròpia, totes les altres persones i grups que hi treballen.

En aquest sentit, les recomanacions d'aquest document no tenen un caràcter merament gremial, sinó que mantenen una visió global que, en la preparació de la Llei Catalana d'Educació, resulta més urgent i decisiva que mai. Per això les recomanacions tampoc no s'han d'interpretar cadascuna pel seu compte sinó totes elles en interrelació, i també en connexió amb les recomanacions dels altres grups de treball.

d) Les polítiques educatives relatives al professorat

El document recomana, doncs, que les polítiques educatives, en els seus diferents nivells i perspectives, s'encaminin a respondre als reptes i a satisfer els objectius assenyalats. Pel que fa a les polítiques educatives referents al professorat, aquestes haurien de contemplar:

* L'objectiu d'afavorir el desenvolupament dels ciutadans –infants, joves i adults–, amb intervencions integrals i globals, i estimulant que la funció docent s'exerceixi de forma col·legiada i coordinada amb altres professionals, docents o no.

* Una formació inicial equivalent per a totes les formes professionals docents, amb presència equilibrada de sabers especialitzats, coneixements psicopedagògics i habilitats per a la comunicació, la relació i la intermediació.

* Uns sistemes d'accés a la funció docent i d'adscripció a l'exercici professional que, amb ple respecte a la transparència i a la publicitat dels procediments, donin resposta a les necessitats específiques dels projectes de centre.

- * Una formació continuada entesa com un element més de l'activitat professional i orientada a les necessitats reals dels docents.
- * Una promoció professional que posi més l'accent en la competència professional exercida i avaluada que en l'acumulació mecànica d'antiguitats.
- * Un enfocament més específic i preventiu dels riscos laborals, amb mecanismes flexibles i graduals de reinserció del docent a la normalitat professional.
- * La dinamització, l'assessorament i l'avaluació de projectes de centre com la clau de volta de la innovació i millora del conjunt del sistema educatiu català i, és clar, del desenvolupament i promoció dels docents.

2. La professió docent

Com ja s'ha dit a la introducció, vivim en una societat molt complexa que exigeix que el sistema educatiu entengui que cal interpretar la professió docent com una feina col·lectiva que es du a terme entre tots els professionals que treballen en un mateix centre escolar, així com també amb d'altres institucions de l'entorn. I tot sense deixar de tenir present que les funcions associades a la professió docent, per dur-les a terme, exigeixen no només del desenvolupament de determinades competències professionals, sinó també disposar d'uns mitjans i d'unes condicions laborals idònies.

Tanmateix, el professorat continua sent l'eix bàsic del sistema educatiu reglat, tot i que les seves funcions evolucionen al mateix temps que evoluciona la societat. Malgrat el risc de simplificar, definirem tres funcions bàsiques que caracteritzen la professió docent en el moment present i les competències necessàries per exercir-les:

- a) **Treballar d'acord amb d'altres professionals en funció d'un projecte educatiu consensuat de centre, de territori o d'altres àmbits socials que promogui la integració social i la promoció personal d'infants, joves i adults.** Això comporta ser capaç de cooperar amb els companys, les famílies i les institucions de l'entorn, i d'argumentar, escoltar, negociar, pactar i aplicar els acords.
- b) **Ajudar infants, joves i adults no solament a construir uns coneixements que siguin sòlids i significatius des dels diversos coneixements de referència –i que**

siguin, per tant, rellevants socialment–, **sinó també a desenvolupar la seva capacitat d'actuar conscientment en relació als problemes de l'entorn.** Això comporta ser capaç d'aprendre contínuament junt amb els companys de professió, tant en relació als sabers com a les maneres –fonamentades en la interacció social– de desenvolupar la capacitat de l'alumnat per aprendre'ls.

c) **Orientar infants, joves i adults en la construcció integral de la seva personalitat, tot atenent a les seves necessitats i, quan sigui necessari, orientar també les famílies, sabent que tenen realitats socials i culturals ben diverses.** Això comporta desenvolupar capacitats per promoure la formació emocional, un pensament autònom i crític, la convivència i el respecte als altres, i la responsabilitat individual i col·lectiva.

3. Formació inicial per a l'accés a la professió docent

La complexitat de la professió docent exigeix una formació inicial molt més completa que l'actual. El fet que en aquest moment la universitat estigui remodelant a fons les titulacions i els currículums és una ocasió immillorable per fer propostes estructurals que possibilitin una formació inicial dels docents dels diferents nivells educatius que respongui molt més a les necessitats de l'exercici de la professió..

La formació inicial haurà de garantir que l'estructura dels estudis i el currículum que s'imparteixi, globalment i a cada "assignatura", possibiliti la formació de professionals que puguin dur a terme les funcions assenyalades en el punt 2. Cal tenir en compte que això exigeix un canvi molt profund respecte a les titulacions actuals.

Recomanacions:

- 1. La formació inicial de tots els professionals que han d'atendre les diferents etapes educatives ha de tenir el mateix nivell, amb un grau de formació bàsica i un postgrau.**
- 2. En el cas de l'educació infantil i de primària i d'adults, el grau hauria de donar als futurs mestres coneixements i criteris bàsics, tant disciplinars com didàctics, de totes les àrees del currículum, a més de coneixements psico-socio-pedagògics corresponents a les edats en què es vol exercir. El postgrau hauria d'incloure un**

any d'especialització en alguna àrea del currículum o, en el cas d'infantil, en les etapes 0-3 o 3-6, i un any de pràctiques tutelades entre l'escola i la universitat.

- 3. En el cas de l'educació secundària, el grau es correspondria amb el d'alguna àrea de coneixement. El postgrau hauria d'incloure un any d'especialització professional en coneixements psico-socio-pedagògics i didàctics per impartir una àrea en l'etapa 12-18, i una segona àrea per a l'etapa 12-16, així com un any de pràctiques tutelades entre l'escola i la universitat.**
4. Des de l'inici dels estudis de grau, en el cas dels mestres, o de postgrau, en el cas de secundària, els estudis han de promoure una forta interrelació entre la teoria i la pràctica.
5. El postgrau hauria de ser un +2 en tots els casos; el darrer d'aquests dos anys seria de pràctiques tutoritzades i pagades.

4. Accés a la funció pública docent per concurs–oposició

4.1. L'accés lliure

L'actual sistema de selecció –basat gairebé exclusivament en la comprovació dels coneixements en un moment donat per un tribunal d'experts– no és el més adequat per assolir una selecció òptima dels professionals docents. I és que la fase de pràctiques –fonamental per comprovar la idoneïtat dels aspirants per liderar una aula i per treballar amb els equips del centre–, està devaluada i –malgrat el que diguin les convocatòries d'oposicions– no és selectiva, ja que l'absoluta majoria dels aspirants que han superat la fase teòrica acaben superant també la pràctica, en gran part perquè la normativa actual impedeix als tribunals incloure en les seves propostes provisionals de nomenament un nombre d'aspirants superior a les places convocades.

Per altra banda, les característiques del procediment per accedir a la funció pública docent han de satisfer la necessitat de seleccionar professionals que responguin al perfil que necessiti el servei educatiu que han d'assumir els centres de titularitat pública. Així, si aquest servei escolar s'ha de basar en l'autonomia dels centres –que pren cos en el desplegament de projectes de centre– i si s'ha de vincular críticament

amb els projectes educatius que es puguin desplegar en el seu entorn, un objectiu central, a l'hora de seleccionar professionals docents per a aquests centres i per a aquest servei, ha de ser la valoració de les capacitats i disponibilitats dels futurs funcionaris per exercir la docència i per implicar-se en el marc d'aquests projectes escolars i d'aquests projectes educatius.

Partint, doncs, de la idoneïtat docent certificada per la titulació universitària adquirida a partir de la formació inicial, el protocol de selecció de l'accés a la funció pública docent ha d'incloure una primera fase de concurs-oposició i una segona fase pràctica, que s'ha de realitzar en un centre docent ordinari.

Recomanacions:

6. Segons la normativa actual, la fase del concurs-oposició ha d'aconseguir seleccionar els professionals millors per exercir la seva activitat en els centres de titularitat pública. Això implica que, en el mateix disseny del concurs-oposició, hi han de ser presents tots els aspectes necessàriament inclosos en l'exercici de la funció docent (vegeu el que se n'ha dit en el capítol 2, "La professió docent"). En tot cas, s'ha de posar un accent especial en els aspectes més significatius de les polítiques educatives que concreten el projecte educatiu del país. Així, **la prova inherent als protocols d'accés a la funció pública, caldria que valorés de manera especial el coneixement de les competències i responsabilitats que un docent té a l'hora d'exercir la seva professió i que valorés la seva capacitat i disposició d'implicació crítica en els projectes de centre i en els projectes educatius de l'entorn.** Això es podria fer a partir de programacions i propostes didàctiques presentades pels candidats, que despleguessin simulacions o estudis de casos de projectes educatius i projectes de centre.
7. Els coneixements especialitzats d'àrea, psicopedagògics i didàctics hauran de ser valorats dins d'aquestes proves com un element necessari però no suficient per a avaluar la competència professional. En tot cas, la selecció en aquesta primera fase de concurs oposició serà condició indispensable per a passar a la segona fase pràctica. El paper rellevant i significatiu que haurà de tenir la segona fase en la selecció dels millors professionals per exercir la funció pública docent, farà que

el nombre d'aspirants seleccionats en la primera fase normalment sigui major que el nombre de funcionaris que finalment s'hagin de seleccionar.

8. La segona fase pràctica ha de permetre contrastar les valoracions fetes sobre la competència professional de l'aspirant amb el seu exercici professional real en un centre ordinari. En aquesta fase s'haurien de contrastar tots els aspectes valorats en la fase de concurs-oposició, fent especial atenció a la capacitat de l'aspirant per implicar-se de forma crítica en el projecte del centre al qual ha estat destinat i a la seva capacitat d'anàlisi i de cooperació en el desplegament del projecte educatiu de l'entorn.
9. Amb l'avaluació positiva d'aquesta segona fase, realitzada per la direcció del centre i per la inspecció, l'aspirant estaria en condicions d'adquirir la condició de funcionari de l'administració pública docent, amb els drets i deures inherents al futur estatut del funcionari docent.

4.2. L'accés del professorat interí

Els òrgans d'avaluació del sistema educatiu poden disposar d'una avaluació directa i contrastada, en tots els aspectes, de la pràctica professional que ha estat exercint un docent en condició d'interí en un centre públic. En aquesta avaluació caldria fer especial atenció a la seva capacitat per a la implicació crítica amb els projectes de centre i amb el projecte educatiu de l'entorn. Quan aquesta avaluació fos positiva, podria comportar la convalidació de la segona fase pràctica del procediment d'accés a la funció pública docent.

Recomanacions:

10. Per tal d'activar aquesta avaluació del treball dels interins, el mateix interessat o, amb la seva conformitat, la direcció del centre podria sol·licitar als òrgans o serveis responsables de l'avaluació del professorat que es realitzés l'avaluació efectiva de la seva activitat professional en els aspectes que es contemplen en l'accés a la funció pública docent.
11. **Els professors que haguessin estat interins, que disposessin d'una avaluació en els termes exposats, amb resultat positiu, i que fossin seleccionats en la**

primera fase del concurs–oposició, adquiririen directament la condició de funcionaris.

4.3. Pel que fa a l'adscripció de professorat a llocs de treball de centres docents de titularitat pública.

Recomanacions:

12. En un horitzó de planificació i gestió escolar on es contemplin zones escolars 0-18 o similars, els funcionaris docents, mitjançant els concursos de trasllat ordinaris, serien adscrits a llocs de treball ordinaris d'aquestes zones, no a centres concrets. En aquest sentit, cada curs es farien adscripcions –amb una durada mínima de tres cursos– a llocs de treball de la zona que estiguessin vacants, mitjançant concursos públics, presidits per representants de l'administració educativa amb competències en la zona. Aquesta adscripció es faria amb informació directa i matisada de les característiques del lloc de treball i seguint els criteris i els mecanismes establerts pel Departament d'Educació. L'adscripció es podria renovar si no canviessin les necessitats del centre i els professors no demanessin el canvi.

13. Les comissions de servei per atendre interessos dels professionals es gestionaran com una adscripció a zona. Dins la zona seguiran els procediments establerts per fer l'adscripció definitiva.

14. L'adscripció del personal interí seguiria un itinerari semblant, de forma que el professorat interí s'adscriuria, per concurs públic, a places de zona. Dins la zona, seguint els criteris i els mecanismes establerts pel Departament d'Educació, el professorat interí s'adscriuria a un lloc de treball d'un centre, amb la possibilitat de disposar d'informació directa i matisada de les característiques específiques de l'esmentat lloc de treball. Especialment en les substitucions a mitjà i llarg termini, s'hauria de vetllar perquè hi hagués la màxima correspondència possible entre el currículum de la persona interina i les característiques específiques d'aquest lloc de treball.

5. Incorporació a l'activitat docent per atendre necessitats específiques dels projectes de centre

5.1. Provisió de places vacants en centres públics

L'exercici de l'autonomia de centres exigeix que els projectes de centre que la materialitzen puguin definir perfils específics per a professionals docents que, de manera estable però no definitiva, assumeixin responsabilitats docents molt característiques durant la implementació i el desenvolupament dels projectes.

Recomanacions:

15. Així doncs, en els seus projectes –reconeguts i avaluats per l'administració educativa–, els centres determinaran perfils professionals, en nombre limitat, que responguin a les necessitats específiques de cada projecte. Aquestes necessitats específiques hauran d'estar adequadament justificades per part del centre i avalades per la inspecció o per l'òrgan o servei de l'administració educativa amb competències a qui s'adjudiqui l'avaluació externa del centre.

16. Aquestes places s'oferirien a professionals docents, funcionaris o no. L'adscripció es faria a partir d'un concurs públic, presidit per representants de l'administració educativa amb competències en la zona, amb presència de la direcció del centre implicat i amb representants del professorat dels centres de la zona 0-18 o similar. Aquesta adscripció al centre seria per un termini limitat en el temps, amb un mínim i un màxim de cursos (p.e. no inferior a 3 cursos). L'adscripció seria revisable i efectiva mentre es mantinguessin les necessitats específiques que l'haguessin justificat i no generaria adscripció definitiva ni a centre ni a zona.

17. Les comissions de serveis per atendre necessitats del servei a llocs de treball de centres docents, es consideraran com atencions a necessitats específiques dels projectes de centre i es gestionaran seguint el procediment descrit en aquest apartat.

5.2. L'adscripció als centres “d'altres professionals”

Els centres escolars han d'estar oberts a la col·laboració directa i estreta amb altres professionals no docents vinculats a altres serveis que també intervenen amb els alumnes i/o el seu entorn immediat.

Recomanacions:

- 18.** Així, professionals sanitaris, treballadors socials, professionals dels serveis d'ordre o professionals vinculats a altres serveis que poden incidir en iniciatives educatives, han de poder establir col·laboracions i coordinacions estables i significatives amb els centres educatius i els seus professionals.

- 19.** En canvi, no sembla sostenible, funcional ni operatiu que el Departament d'Educació o el titular d'un centre concertat contractin directament professionals d'aquests serveis, reproduint en el seu si tot un conjunt de serveis que ja existeixen i intervenen en el seu entorn. Cal que l'escola s'insereixi amb convicció en xarxes de serveis que permetin un treball multidisciplinar, transversal i més globalitzat, afavorint el desplegament de projectes educatius de territori coneguts i reconeguts per la ciutadania.

- 20. Cal fer menció a part dels serveis educatius (EAPs, CRPs, CREDAs, CA,...) que es despleguen en els territoris.** Segurament aquests serveis hauran de precisar la seva dimensió i competències en funció de les necessitats que es concretin a l'hora d'implementar un nou Sistema Educatiu de país. En aquest sentit, sembla raonable esperar un increment del component territorial (descentralitzat) del conjunt dels serveis educatius i, per tant, un increment quantitatiu i qualitatiu de les seves competències, una revisió de la seva organització i una adequació de la metodologia de treball per poder atendre adequadament les demandes que facin emergir la implementació en el territori de projectes de centre i projectes educatius territorials orientats cap a la innovació i la millora.

5.3. Provisió de places vacants similars en centres concertats

En un horitzó d'equiparació en les condicions laborals dels docents del centres sostinguts amb recursos públics, la contractació de professionals docents als centres

concertats hauria d'apropar-se als principis de publicitat i transparència que regulen els procediments propis de la contractació en l'àmbit de la funció pública.

Recomanacions:

21. En aquest sentit i en condicions d'equiparació ja assolida, els concerts establerts entre el Departament d'Educació i la titularitat dels centres concertats hauria de preveure que alguna part dels llocs de treball que quedessin vacants en els centres concertats, fos proveïda, prèvia caracterització en cada cas del perfil professional corresponent, a partir de concursos públics i transparents, realitzats per comissions d'adscripció constituïdes per representants de la titularitat del centre i representants de l'administració educativa competent.

22. Els funcionaris docents o el professorat que hagués estat contractat en règim d'interinatge en centres de titularitat pública, haurien de poder ser candidats a aquests llocs de treball en igualtat de condicions. **Hi podrien ser adscrits de forma temporal i mantenint la mateixa situació administrativa que en destinacions a centres de titularitat pública.**

23. Així mateix, els professionals docents contractats per centres concertats per procediments com els caracteritzats anteriorment, **podrien equiparar la seva situació laboral amb la consideració del professorat interí de l'administració pública.**

6. Desenvolupament professional

6.1 La formació permanent

El docent té el deure de formar-se permanentment i el dret que els poders públics li ofereixen propostes diverses de formació.

Recomanacions:

24. L'horari laboral de tot professor ha d'incloure, doncs, **unes hores bàsiques de formació permanent**. Aquestes hores s'han d'orientar fonamentalment a:

- **la formació en relació als projectes d'innovació que promogui un centre, plantejats a mitjà termini.** Aquesta formació ha d'estar orientada a la dinamització de la feina i a la coordinació dels departaments i dels "cicles", de manera que, en el seu marc, es fomenti la reflexió pedagògica;
- la formació en relació a aspectes que un centre (o més d'un en un territori) consideri prioritaris per al seu bon funcionament (per exemple, caps de departament, persones a les quals s'encomanen tasques noves, millora en un tema específic, etc.).

25. També s'hauria de promoure que cada ensenyant pogués ampliar la seva formació fora de l'horari laboral, amb una política de beques i permisos que incentivessin la formació a partir de:

- cursos de postgrau o mestratges, de la participació en jornades i congressos, en escoles d'estiu, etc.;
- participació en equips de recerca o en grups de treball orientats a la innovació.

26. Totes aquestes activitats haurien de ser avaluades en funció de la seva incidència en la transformació de la pràctica docent.

6.2 La promoció professional

La promoció professional és un dels problemes que té plantejat la docència, ja que es tracta d'una professió molt estable, amb poques possibilitats de canvis tant de tipus econòmic com professional. La carrera docent hauria de fer possible una promoció compatible amb el desenvolupament de l'activitat professional ordinària en el mateix centre, sense haver de canviar d'etapa educativa o estar condicionada a l'accés a funcions directives, CRPs, ICEs o la inspecció.

Recomanacions:

27. L'establiment d'incentius professionals relacionats amb la participació en projectes de recerca a la universitat, en la formació inicial del professorat com a tutors o professors, o en projectes de formació permanent com a

formadors. Aquestes activitats podrien comportar una disminució d'hores de docència a l'escola o un complement de sou, en funció dels interessos del docent.

28. Opcions com les de dedicar part de l'horari de treball a la formació inicial o permanent del professorat s'haurien de poder fer sense disminució del sou ni ampliació de l'horari laboral. Actualment, un docent que vulgui donar classes a la universitat ho ha de fer en hores extres i mal pagades. El mateix succeeix si un professor universitari vol actualitzar el seu coneixement pràctic com a ensenyant de nivells no universitaris.

29. L'establiment de graus en la professió docent amb millores substancials en les retribucions. En aquest cas, caldria que **s'apliquessin criteris d'avaluació relacionats amb la qualitat en l'exercici de les funcions associades a la professió** (vegeu el capítol 2) **i amb la capacitat d'innovar.** Això hauria d'implicar una millor avaluació de les activitats de formació permanent.

30. Després d'uns anys d'exercici de la professió, caldria establir protocols flexibles per, a partir de la negociació, anar adaptant l'activitat del docent a les seves possibilitats reals i a les necessitats del servei. Convé plantejar i regular la progressiva retirada dels docents de les aules a partir d'una determinada edat, en molts casos promovent la seva participació en tasques no estrictament de docència a l'alumnat.

7. La salut laboral del docent

La salut laboral és un dels focus d'atenció més rellevants en les polítiques de personal relacionades amb els diferents sectors professionals. En el cas de les polítiques de professionals docents, tot i que els indicadors de risc estan activats, no s'han concretat iniciatives significatives relacionades amb la prevenció de la salut professional del docent. Més encara, els programes de prevenció laboral actuals estan més centrats a prevenir riscos genèrics en qualsevol activitat pública que no pas a detectar, prevenir i atendre problemes de salut laboral específics de la professió.

La pràctica, però, fa evident, i demostra amb insistència, la quantitat i el tipus de problemes que més estan afectant la salut professional dels docents. Els problemes

relacionats amb l'equilibri emocional del professional, els problemes físics fruit de disfuncions posturals i d'altres relacionats amb l'ús inadequat de la veu, eina primera en l'activitat docent, són alguns dels casos més presents en els inventaris de baixes laborals que omplen els arxius dels serveis de personal.

Recomanacions:

- 31.** Per tot això, cal, primer, dotar-se d'observatoris permanents per detectar i actualitzar riscos laborals específics i actuar de forma ràpida en la prevenció de cadascun d'ells. Per això, **cal l'ampliació del nombre de tècnics de salut pública dels serveis territorials.**
- 32.** S'han d'activar mecanismes per tal d'incloure continguts adequats en la formació inicial i permanent dels docents. També s'ha de tenir present en les polítiques educatives i en la normativa administrativa que poden afavorir el clima de relacions en el conjunt de la comunitat educativa dels centres.
- 33.** S'ha de fer un millor disseny de les instal·lacions escolars i una política de personal més flexible que permeti adequar llocs de treball a determinats professionals amb risc.
- 34.** Així mateix, cal preveure procediments flexibles i diversos per facilitar el diagnòstic precoç de problemes de salut laboral i que permetin intervencions terapèutiques efectives que facin compatible la superació de la crisi amb una reinserció el més ràpida possible del professional a una activitat **normalitzada**. A més, els tècnics de salut pública haurien d'assessorar als centres en el disseny de programes d'acollida de professionals emergents de crisis importants de salut, per facilitar una progressió adequada i efectiva cap a la normalitat professional del docent afectat.
- 35.** En qualsevol cas, **l'Administració educativa disposarà de mecanismes per retirar totalment o parcial el docent de la seva tasca quan les condicions de la seva salut així ho aconsellin**. Es farà a petició de l'interessat o d'ofici quan sigui imprescindible. Especialment en aquests casos, el procés de detecció,

diagnòstic, seguiment de la teràpia i reinserció seran dirigits pel corresponent tècnic en salut pública de l'administració educativa.

8. Dinamització, assessorament i avaluació del sistema educatiu

El desplegament de projectes educatius de territori i de centres –de titularitat pública o privada– té un paper cabdal en el sistema educatiu que es dibuixa en el conjunt de les aportacions de les comissions d'aquest Pacte Nacional d'Educació. Això exigeix implementar i garantir les funcions de dinamització de projectes educatius, els assessoraments per ajudar-los a néixer i créixer, i l'avaluació de centres per diagnosticar, reconduir processos i contrastar compromisos amb resultats.

Així doncs, els òrgans o serveis del Departament d'Educació que assumeixin les funcions d'avaluació, assessorament i dinamització del sistema tindran a les seves mans una de les claus de volta d'una hipotètica implementació d'un sistema educatiu com el caracteritzat en les aportacions d'aquestes comissions.

Recomanacions:

36. L'avaluació del professorat ha de ser l'eina clau per plantejar polítiques de personal que facin possible l'estímul i el reconeixement dels treballs dels equips de centre i dels grups de professors. Aquesta avaluació absolutament prioritària no ha de fer oblidar, però, que un sistema educatiu més autònom i flexible també reclama el reconeixement professional individualitzat, la selecció en base a la competència específica i la promoció selectiva.

37. L'avaluació de grups i de persones ha de tenir com a objectiu l'estímul i el recolzament de la feina ben feta. Per això, l'avaluació ha de ser sempre respectuosa amb criteris de publicitat i transparència, i ha d'ajudar sobretot a trobar els millors camins per acomplir els objectius fixats en els projectes col·lectius i individuals.

38. Fins ara, la Inspecció Educativa assumeix el control i la supervisió del sistema educatiu. Així mateix, assumeix bona part de l'assessorament i avaluació del sistema i del professorat. Probablement, caldrà continuar complementant la intervenció de la Inspecció Educativa amb la intervenció d'altres

professionals que, amb formats de contractació més flexibles i amb mecanismes d'actualització estrictament centrats en la dinamització, l'assessorament i l'avaluació, atenguin aquestes funcions. En un marc de lleialtat entre les administracions amb competències educatives i entre les diverses titularitats dels centres, aquests professionals, amb clara vinculació al territori, hauran de facilitar la coherència global entre els projectes educatius de país, de territori i de centre, i hauran d'activar les dinàmiques innovadores i de desenvolupament d'aquests projectes educatius.

Annex al document final

Punts nuclears de les recomanacions

Les 38 recomanacions que fem ens semblen importants i coherents entre elles.

Per satisfer, però, la petició feta, encara hem destacat en negreta aquells punts que ens semblen més importants, fins i tot imprescindibles, si es volen salvar el sentit, el caràcter i l'orientació d'una reforma educativa que valgui la pena i que respongui als reptes del present i del futur.

De fet, el sentit de tota la nostra proposta s'expressa en els 7 punts de l'apartat d) del capítol 1 ("Introducció") i en les tres funcions bàsiques del capítol 2, que caracteritzen la professió docent. En aquests dos capítols no es fan recomanacions específiques, perquè no són capítols pensats per estructurar la funció docent sinó que volen assenyalar el marc general en què aquesta s'ha de desenvolupar. És, doncs, a la llum d'aquests dos capítols que s'han d'entendre les recomanacions que es fan en els altres. El document és volgudament breu i, en les 38 recomanacions, només s'hi fan concrecions estrictament necessàries; hi ha concrecions, en canvi, que no ens pertoquen perquè depenen de necessitats conjunturals, oportunitat, possibilitats i negociació.

B) Autonomia de centres

Introducció

A la comissió d'experts hem revisat el document inicial d'*Idees per al debat* i les idees fonamentals que varen ser objecte de la seva redacció així com les propostes i les preguntes formulades. Presentem un informe final fruit de:

- les aportacions fetes pel Consell Escolar de Catalunya,
- les entrevistes realitzades a les següents organitzacions: ACESC-ANCABA, AIEC, AMES, APPS, AXIA, CAPAC, CCOO, CGT, FAPAES, FAPEL, FEAEC, Federació Catalana de Centres d'Ensenyament, Federació Catalana pro-persones retard mental i Fundació Catalana de l'Esplai, Fundació Pere Tarrés, MRP, MUCE, Rosa Sensat, SPS, UGT, USOC, USTEC-STE's,
- els diversos documents que CEIP, IES, persones i entitats diverses ens han fet arribar
- les participacions en el fòrum virtual del web del Pacte i
- les reflexions del grup un cop llegides les aportacions i realitzades les tasques citades.

Ha transcorregut gairebé mig any des que varem concloure les idees per al debat i en aquest temps hem parlat molt amb diferents interlocutors de la majoria dels quals hem obtingut observacions i matisos a allò que havíem plantejat. Aquestes puntualitzacions ens han portat a fer modificacions d'algunes de les propostes.

Volem fer esment que les accions dutes a terme han estat molt interessants i enriquidores tant pel que fa al nostre grau de coneixement de la comunitat educativa catalana com per a la millora de les propostes que ara presentem.

Aspectes nuclears més rellevants

Entenem que destriar allò més rellevant per a l'autonomia ha de servir per a la presa de decisions política, per la qual cosa volem adreçar una reflexió fruit de l'anàlisi de les

diferents reformes educatives al nostre país. La concreció i posada en funcionament de reformes, innovacions, canvis, etc. sovint no ha resultat prou exitosa per mor de concessions polítiques, d'exigència de dubtosos drets adquirits, de burocràcies inconsistentes, d'inèrcies del sistema, etc. L'esperit d'aquest Pacte Nacional per a l'Educació, però, és anteposar l'educació als interessos partidistes i confiem que així s'esdevingui. Fidels a aquesta idea presentem les ratlles següents.

Entenem que la millor manera de defensar l'escola és fer-la més eficaç i per fer-la més eficaç creiem que l'autonomia de centre és una bona eina. L'ús que se'n faci de la capacitat de decisió que el centre tingui serà diferent en funció del grau de responsabilitat i compromís dels mateixos centres. L'autonomia de centres esdevé doncs un exercici de democràcia perquè permet participar al més alt nivell (la presa de decisions) a tots els centres educatius, i dins d'ells a tota la comunitat educativa.

Substancialment continuem pensant que el més rellevant per una millora del funcionament dels centres educatius en matèria d'autonomia consisteix en construir una cultura educativa caracteritzada per tres principis bàsics: compromís, coresponsabilització i rendició de comptes.

En aquest sentit volem fer palès les idees que ens semblen cabdals per a que l'autonomia esdevingui mínimament una eina de millora:

- El centre educatiu ha de tenir més poder per decidir què fer, com fer-ho i quins recursos són els més adients.
- S'ha superar la minuciositat de les normes
- Cal reconèixer la diversitat de centres i els seus nivells possibles d'autonomia.
- Canvi de mentalitat de l'administració, que haurà d'acostumar-se a tractar singularment la diversitat dels centres i dels territoris, com a la diversitat dels professionals de la comunitat educativa com als centres educatius.

Recomanacions

En aquest punt presentem el resultat de les propostes un cop passat el filtre de les consultes realitzades i últimes reflexions de la comissió. Presentem les recomanacions agrupades en dues categories: les que mantenim i les que modifiquem.

Propostes que creiem oportú mantenir

En aquest grup inclourem aquelles propostes que han tingut força acceptació en general, que veiem fonamentals per l'exercici de l'autonomia i que no han estat gairebé qüestionades:

1. Cal proporcionar marges de maniobra amplis perquè els centres puguin confeccionar des del centre un currículum realment propi i diferencial (1a)¹
2. Impulsar acords entre l'Administració i els centres docents per tal de desenvolupar projectes globals de centre (4a)
3. Capacitar els equips directius amb formació específica prèvia i formació continuada després dels processos de selecció i elecció. Endegar mesures per aconseguir equips directius més estables i amb capacitat per liderar projectes pedagògics duradors (5a)
4. Orientar l'exercici de la Inspecció al grau d'autonomia o acord de servei educatiu de cada centre (8a)
5. Elaborar plans d'actuació propis arrelats a l'entorn i context cultural, amb continuïtat en el temps i en complicitat amb les grans fites establertes pel sistema educatiu (1b)
6. Donar a conèixer les propostes educatives de cada centre. La comunitat educativa té dret a conèixer els plans, programes, projectes, ajuts,... a l'hora de triar el centre pels seus fills o el seu centre de treball (2b)
7. Potenciar la participació i corresponsabilitat de tota la comunitat educativa en els òrgans que el propi centre estimi adequats (4b)
8. L'equip directiu ha d'impulsar la cultura avaluativa tant en el sentit d'autoavaluació interna com en el de participació en l'avaluació externa. (6b)

9. Els òrgans unipersonals de gestió han de conèixer l'entorn en el qual exerceixen les seves funcions directives tot participant en les xarxes municipals de centres i entitats educatives i socials. (7b)
10. Poder decidir sobre la compra de mobiliari, equipaments, manteniment d'edificis, instal·lacions i equipaments; assegurances complementaries, així com gestionar les hores assignades de serveis educatius (formació, EAP's,...) (10b)

Propostes que creiem convenient modificar

En aquest grup inclourem aquelles propostes que han estat objecte de controvèrsia, que hem rebut suggeriments de millora o canvi o que l'equip d'experts, transcorregut el temps des de la seva elaboració, ha considerat oportú fer modificacions:

11. Apropar l'administració a la realitat dels centres allunyant-se de models centralitzats i descontextualitzats i promoure formes d'organització de zona o municipi que recolzin i coordinin l'acció dels centres i el seu compromís en un territori concret, reduint la burocràcia i descentralitzant la gestió.
12. La normativa ha de fer possible que els centres i l'administració educativa puguin realitzar intervencions diferenciades d'acord a la diversitat de la realitat educativa.
13. El nombre i definició dels càrrecs i les condicions de cos o situació administrativa per accedir-hi no han d'estar sotmesos a una normativa restrictiva.
14. Cal que l'Administració, mitjançant la Inspecció, faciliti i doni suport a la innovació curricular.
15. L'assignació global de recursos ha de ser equitativa, transparent i s'ha d'establir a partir d'indicadors objectius. S'ha d'adequar a la realitat contextualitzada del centre i conseqüència del seu projecte educatiu i del grau d'acompliment d'aquest, passat el període establert per fer-ne l'avaluació.

¹ Anomenem les propostes amb el número en que consten en el document "Idees per al debat" i amb una lletra "a" o "b" per identificar les propostes segons pertanyin a l'apartat de propostes a l'administració (a) a als centres (b).

- 16.** Endegar mesures per estabilitzar el professorat i els equips directius d'acord amb els perfils i els projectes de centre, tenint en compte el seu compromís amb el centre i l'avaluació del treball desenvolupat.
- 17.** Iniciar processos que afavoreixin la flexibilitat dels llocs de treball docents així com impulsar noves formes de contractació del personal.
- 18.** Afavorir una cultura organitzativa i professional que permeti trencar amb l'organització uniforme i rígida i possibiliti models propis d'organització. Una cultura en que s'entengui que l'equitat, l'eficàcia, l'excel·lència del servei i l'eficiència són objectius de la gestió dels recursos públics.
- 19.** Iniciar processos d'adscripció de professorat dins dels centres educatius en els que intervinguin els òrgans de govern en la definició dels perfils professionals necessaris per desenvolupar els projectes compromesos.
- 20.** Obrir la possibilitat d'obtenir recursos addicionals a través de la prestació de serveis diferents a la formació reglada (cursos de formació continua,...), les donacions, la venda de mobiliari i d'equipaments antiquats, el voluntariat, etc i alhora preveure una discriminació positiva envers els centres amb més mancances.
- 21.** Els centres haurien de participar en l'avaluació del professorat prenent com a referent la responsabilitat i la dedicació; aquesta ha de formar part de la "carrera professional" i comportar millores retributives o d'altra naturalesa.
- 22.** El centre ha de retre comptes del nivell d'assoliment dels seus objectius, de les estratègies emprades i de l'ús dels recursos públics a la societat en general i a la comunitat educativa en particular fent repercutir els resultats en l'avaluació del professorat implicat.

C) Igualtat d'oportunitats i llibertat d'ensenyament en el marc del servei públic educatiu

Presentació

L'educació com un dret fonamental

L'educació és un dret fonamental que els poders públics tenen l'obligació de garantir, sense que en cap cas aquest fet vagi en detriment de la idea que els pares i mares són els primers responsables de l'educació dels fills. L'exercici del dret a l'educació s'ha de fer en unes condicions que permetin que la igualtat dels individus i la seva llibertat siguin reals i efectives. La igualtat i la llibertat són valors superiors de l'ordenament jurídic, com no podria ser d'una altra manera en un estat social i democràtic de dret. Només constatar-ho no sembla suficient per garantir la seva aplicabilitat d'una manera eficaç.

La igualtat hauria d'emmarcar les oportunitats que cada individu ha de tenir de manera efectiva tant en l'accés al sistema educatiu obligatori com en la totalitat del procés educatiu. Conseqüentment el sistema educatiu obligatori ha de garantir el dret a l'educació a tota la ciutadania prenent com a fonament la igualtat, l'equitat i la justícia social i oferint una educació gratuïta i de qualitat per a tothom.

La llibertat hauria de ser l'expressió visible de la diversitat existent en la nostra societat. De fet, el reconeixement de la diversitat i la pluralitat existents en la nostra societat és un valor propi de les democràcies avançades que unit a la voluntat de cohesió social adquireix tota la seva significació en un estat social, democràtic i de dret. La llibertat assoleix la plenitud quan aquesta diversitat es manifesta en una societat cohesionada. En l'àmbit educatiu, una de les dimensions d'aquesta llibertat es concreta en el fet que el nostre ordenament jurídic reconeix la llibertat d'ensenyament que, entre d'altres qüestions, empara l'existència d'una oferta escolar i educativa plural, d'orígens i característiques variades i amb motivacions, interessos i projectes també diversos. El principi de llibertat d'ensenyament engloba un conjunt de drets i de

llibertats fonamentals en l'àmbit de l'educació escolar, que han de ser igualment garantits i protegits pels poders públics

En aquest marc, correspon a l'Administració educativa la programació i la planificació d'una oferta suficient i plural de llocs escolars gratuïts, que assegurí també l'equilibri territorial, l'equitat, la cohesió social i el respecte a la diversitat.

Recomanacions per a una proposta d'acords

En aquest document es precisen les propostes necessàries per tal que *el servei educatiu que han de prestar tots els centres públics i molts centres privats adquireixi la consideració directa de servei públic educatiu en la prevista llei d'educació de Catalunya*, respectant la naturalesa jurídica de les diverses institucions que el presten.

Per *servei públic educatiu* entenem el servei de l'educació escolar considerat com un servei essencial de la comunitat, destinat a fer que l'educació escolar sigui assequible a tothom, sense distinció de cap classe, en condicions d'igualtat d'oportunitats, amb la garantia de regularitat i continuïtat, i amb l'adaptació progressiva als canvis socials. El servei públic educatiu pot ser prestat pels poders públics i per la iniciativa social, com a garantia dels drets fonamentals dels ciutadans i de la llibertat d'ensenyament.

Tothom ha de tenir accés a una educació de qualitat en el marc d'una real **igualtat d'oportunitats**, de tal manera que les diferències existents entre la ciutadania per raons socials, econòmiques, culturals, de raça, origen, religió, sexe o naixement no donin lloc a situacions de privilegi o de discriminació per a l'accés a una educació escolar adaptada a la situació i a les capacitats de cadascú, afavorint al màxim el dret dels pares o tutors a expressar preferència en l'exercici de la lliure elecció d'escola per als seus fills.

Les institucions que signen es comprometen als punts d'acord següents com a possible manera de fer efectiva la igualtat d'oportunitats en l'exercici del dret a l'educació en un marc de llibertat d'ensenyament. Aquests acords determinen el contingut i les característiques del servei públic d'educació:

1. L'Administració educativa i les administracions locals, com a titular dels centres públics, i les titularitats dels centres privats implicats en la prestació del servei públic educatiu, es comprometen a què el caràcter específic de cada centre garanteixi que la seva acció educativa pugui ser vàlida, per un costat, a qualsevol família, en el respecte a la lliure elecció d'escola, i per un altre, a qualsevol alumne o alumna, sense que en cap centre es produeixi cap tipus de selecció de l'alumnat.
2. El Govern, els titulars dels centres privats que presten el servei públic educatiu i els agents socials assoliran els acords necessaris per implementar-ne la gratuïtat efectiva en els ensenyaments de caràcter preceptiu. El Govern i els agents socials assoliran els acords necessaris per establir, a l'educació bàsica, un marc horari escolar equivalent en tots els centres que presten el servei educatiu públic. En l'educació primària, la prestació del servei públic educatiu es referirà a les 30 hores setmanals en tots els centres que el prestin.
3. Els centres que presten el servei públic educatiu adequaran la seva acció educativa per atendre la diversitat, les necessitats educatives especials i promoure la inclusió. Per aconseguir-ho, les direccions i titularitats dels centres, d'acord amb les orientacions de l'administració, podran establir-hi uns objectius específics, i en coherència amb els seus projectes educatius i, quan s'escaigui, el caràcter propi del centre. L'administració garantirà el suport als objectius delimitats prèviament, mitjançant un contracte-programa plurianual, tant amb els centres de titularitat pública com privada. El grau d'assoliment dels objectius servirà com a base per a la concreció de futurs contractes-programa.
4. El Govern establirà el concert educatiu amb cadascun dels centres educatius de titularitat privada que hagin de prestar el servei públic educatiu. El concert no és un dret del centre privat, sinó un instrument què l'Administració disposa per atendre necessitats d'escolarització en un marc de planificació de l'oferta educativa. S'ha d'entendre aquest concert com un mitjà que assisteix les persones d'una determinada franja d'edat per garantir la igualtat d'oportunitats i la gratuïtat en l'exercici del dret individual a l'educació en un context de llibertat d'ensenyament i en un país, Catalunya, on existeix una tradició arrelada de diversitat d'ofertes educatives.

5. El concert s'adequarà a la diversa realitat dels centres. En qualsevol cas, l'import dels mòduls s'atindrà a les despeses de funcionament, a despeses generades pel personal no docent, i també a la imputació d'altres despeses rellevants per a l'acció docent del centre, com els equipaments, que es determinaran en el seu moment atenent entre altres aspectes la tipologia de l'alumnat. A aquest efecte, es promouran i, en l'àmbit de les competències pròpies, s'impulsaran les modificacions de la regulació que es considerin pertinents.
6. Els ensenyaments objecte de concert per a la prestació del servei públic educatiu no podran tenir caràcter lucratiu. El concert prioritzarà els centres que tinguin una clara voluntat social i aquells que promoguin prioritàriament l'assoliment dels objectius d'igualtat d'oportunitats i de qualitat,.
7. El Govern garantirà l'assignació de recursos humans i materials adients a cada centre de titularitat pública segons les seves necessitats específiques perquè puguin prestar el servei públic educatiu en el marc de l'autonomia de gestió i responsabilitats que es defineixi en el seu moment.
8. Les plantilles i les condicions laborals del personal docent en els centres privats concertats es modificaran gradualment per apropar-ne l'equiparació amb les que siguin vigents per al professorat dels centres públics, en el respecte obvi a la naturalesa jurídica pròpia dels centres de titularitat privada.
9. L'Administració flexibilitzarà les orientacions curriculars en els decrets que hauran de desenvolupar les lleis educatives. L'objectiu d'aquesta flexibilització és facilitar als centres l'*atenció educativa integradora i no discriminatòria*, que resulti adient a l'alumnat amb necessitats educatives específiques.
10. L'Administració buscarà l'acord amb els agents de la comunitat educativa i amb els agents socials per modificar la regulació de l'organització dels centres públics i dels procediments de provisió dels seus llocs de treball, amb la finalitat d'augmentar el compromís del centre amb l'entorn, l'adequació de la seva acció educativa amb les expectatives de les famílies i l'especificitat del seu projecte educatiu.

- 11.** En l'exercici de les seves obligacions en matèria de planificació de l'oferta educativa, i amb l'objectiu de satisfer de la millor manera possible les necessitats de cada territori en la matèria i la demanda social de places escolars, l'Administració escoltarà els diversos agents socials i, molt especialment, tindrà en compte l'existència i les possibilitats d'oferta de tots els centres, independentment de la seva titularitat, que estan integrats en la prestació del servei públic educatiu.
- 12.** L'Administració educativa elaborarà un mapa per a l'actualització permanent del servei públic educatiu a Catalunya i valorarà especialment el grau de cobertura de les necessitats educatives existents en el territori. El resultat d'aquesta avaluació ha de ser la base de la planificació de l'oferta educativa.
- 13.** L'Administració i les entitats titulars dels centres es comprometen a revisar els models actuals de serveis educatius (EAP,CRP,...) amb l'objectiu d'assolir un nou model que integri els actuals serveis i que asseguri la igualtat d'oportunitats en l'accés a aquests a través de tots els centres que presten el servei públic educatiu.
- 14.** El Departament d'Educació, les entitats municipalistes i les que agrupen les titularitats dels centres privats concertats i altres entitats d'iniciativa social, impulsaran plans d'entorn o programes equivalents que, a banda de les finalitats específiques que puguin tenir en cada cas, contribueixin a fer efectiva la igualtat d'oportunitats de l'alumnat en l'accés a les activitats educatives que s'organitzen des de l'escola fora de l'horari lectiu. Entre altres aspectes, aquests *plans* haurien de prendre en consideració prioritàriament els aspectes següents: a) l'obertura progressiva dels centres educatius fora de l'horari lectiu; b) l'oferta d'aquest tipus d'activitats en un marc supraescolar (per exemple el barri) i amb la participació d'altres associacions culturals i educatives de l'entorn sense finalitat de lucre, i c) la creació d'un sistema de beques per facilitar la participació a aquestes activitats de nois i noies de famílies amb una situació econòmica desafavorida.
- 15.** L'Administració encarregarà un estudi econòmic per determinar els costos estàndards del sosteniment dels centres educatius finançats amb fons públics. Les conclusions d'aquest estudi hauran de servir de marc de referència per l'establiment dels mòduls dels concerts educatius.

- 16.** El Govern incrementarà progressivament els recursos econòmics destinats a l'educació, amb l'objectiu d'assolir una convergència amb l'esforç de finançament públic que realitzen de mitjana els països del nostre entorn. Amb aquest objectiu el Govern elaborarà una memòria econòmica dels costos de la implementació del servei públic educatiu. S'inclourà una previsió de calendari per a la seva aplicació, el qual, a la vista de l'esforç econòmic que requerirà, s'haurà de realitzar al llarg d'un període transitori. El Govern preveurà per aquest període les necessàries disponibilitats pressupostàries.

- 17.** En resum, el servei públic educatiu comportarà per a tots els centres que en formin part, independentment de la seva titularitat i respectant-la, rebre un tracte de l'Administració equiparable, tant a efectes de suport financer com de planificació, control i avaluació.

D) Família i educació

Introducció

El mes d'octubre de 2004 vàrem rebre la proposta de participar en el grup de treball Família i Educació. Els objectius que es proposaven al grup eren: elaborar un document que fos l' instrument per facilitar el debat social sobre les relacions de les famílies amb el sistema educatiu i analitzar el resultat d' aquest procés de debat i aportar-lo al Departament d' Educació. Es tractava de contribuir –conjuntament amb d'altres grups de treball– a un ampli acord social i polític sobre l'Educació a Catalunya que es pogués concretar en forma d'un Pacte Nacional per a l' Educació.

El procés de treball del grup fins el dia d' avui el podem concretar en tres etapes :

a) Elaboració del document Família i Educació

Si bé els sis membres del grup de treball partíem de procedències i experiències molt diverses, el procés d' elaboració no va tenir dificultats significatives i la redacció del document va representar un primer nivell de l' acord. Es van tenir en compte les anàlisis i reflexions ja fetes, en els darrers anys, pel Consell Escolar de Catalunya i d'altres col·lectius o persones significatives del sector.

Això ens va permetre concretar un conjunt de propostes, partint de la situació de l' actual sistema, enfocades a permetre una evolució positiva de les relacions entre famílies i educació amb la perspectiva dels propers 10/20 anys. Durant el procés de debat intern vàrem defugir les discussions més ideològiques per potenciar sobretot la reflexió sobre els aspectes més socials.

b) Presentació pública i fòrum obert a través del portal electrònic.

La presentació pública del document a diferents indrets de Catalunya ens va permetre una primera percepció de l'acollida a les nostres propostes, que podríem resumir en que hi ha acord en la necessitat d' un canvi en la dinàmica existent. Es reflectia un cert desencís pels darrers 10 anys.

Les prop de 900 entrades en el grup Escola i Família del portal del fòrum electrònic, expressaven aquesta sensibilitat per millorar les relacions família-escola i en termes generals no podem assenyalar grans discrepàncies amb les nostres propostes, si bé en alguns casos es proposaven canvis en la forma de plantejar-les. En base a aquestes crítiques, que hem recollit, hem modificat les recomanacions finals.

c) Procés de debat amb les organitzacions i entitats que formen el teixit associatiu a l'entorn de l'educació.

Aquesta ha estat una fase molt interessant i al nostre entendre la més representativa pel fet que ha significat una reflexió col·lectiva amb entitats de diferents àmbits que tenen una visió més global de l' educació .

De manera similar a les aportacions del fòrum en aquestes trobades amb entitats no hem constatat discrepàncies significatives amb les nostre propostes concretes. En tot cas, alguna entitat ha plantejat elements més ideològics com ara els Drets internacionals de les famílies i els infants, els drets dels pares a la elecció del centre, la igualtat d'oportunitats... Però hi ha hagut força coincidències quan hem entrat a concretar propostes: sisena hora, unificació primària secundària, calendari escolar, etc.

També alguna altra entitat partia d'una reflexió molt teòrica proposant per exemple que "abans de decidir la sisena hora s'ha de fer un estudi pedagògic de la conveniència". Quan s'ha plantejat la discussió, a partir de la realitat catalana, sobre el pes de la doble xarxa en el nostre sistema hem entrat en una fase de més proximitat.

Conclusions finals

En el procés cap a un Pacte Nacional per l' Educació hem constatat dins del grup, i en algun cas des d'una percepció externa, una certa descoordinació en les trobades amb les diferents entitats i organitzacions.

Però el més significatiu és que s'ha aconseguit despertar un ampli interès i participació (només cal veure els documents elaborats per les entitats) i sobretot expectatives en amplis sectors de la societat.

Això, que implica una valoració molt positiva, trasllada a la vegada una gran responsabilitat al Govern que no es pot permetre que tot plegat acabi en una frustració col·lectiva que tindria greus conseqüències per a l'educació.

Amb tots els elements sorgits d'aquest procés s'hauria de donar resposta política a les demandes socials, resposta que passa per incrementar el pressupost per educació i prioritzar les actuacions i la seva temporalització.

També és urgent al costat de tot això, afrontar les qüestions curriculars que encara que no han format part del debat són indisociables d'un procés de canvi del sistema educatiu que contribueixi a la millora del nostre capital humà.

Recomanacions:

1. Establiment d'un protocol d'acollida per les famílies que s'incorporen al Centre amb la finalitat d'arribar a un pacte de coresponsabilitat
2. Fixar hores no lectives per a l'acció tutorial amb les famílies.
3. Promoure la regulació de permisos laborals pels pares i mares treballadors per tal de fer possible l'intercanvi educatiu entre les famílies i el professorat.
4. Afavorir, tant com es pugui, especialment en els centres de nova construcció, la unificació de centres de primària i secundària per facilitar a les famílies un projecte educatiu coherent per els seus fill i filles.
5. Promoure que les activitats i serveis fora de l'horari lectiu siguin coherents amb els projectes educatius dels centres i amb els dels municipis.
6. Reconèixer el paper de les AMPA com a associacions d'utilitat pública introduint mesures fiscals que facilitin la seva tasca.

7. Promoure la formació conjunta de professorat i famílies per augmentar la consciència de coresponsabilitat.
8. Redefinir les funcions del CEC i el paper de la direcció del Centre pel que fa a la gestió, el control i l'avaluació del Centre.
9. Programar la sisena hora per a activitats de reforç i aprofundiment en tots els centres públics.
10. Oferir el servei d'acollida de matí, i les activitats educatives de tarda en tots els centres públics, amb copagament de les famílies segons recursos, les administracions públiques i les empreses on els membres de les famílies treballin.
11. Obrir els centres educatius a l'alumnat, de primer de setembre a 30 de juny, i considerar el mes de juliol com a període preferent d'activitats socioeducatives no lectives.
12. Transformar els Consells Escolars en Consells Educatius de manera que s'incorpori una representació del diferents agents educatius implicats i s'afavoreixi el reconeixement del temps lliure infantil i juvenil com a espai educatiu.

E) Coresponsabilitat dels ajuntaments amb l'educació

Introducció

La recepció de propostes –recollides tant en convocatòries públiques amb col·loquis oberts com en sessions de treball amb les associacions municipalistes– i la lectura de la gran majoria dels documents rebuts expressen una acceptació molt alta de les propostes que es contenen en el text del document editat del nostre àmbit de treball –a partir d'ara, el text–. Pel que fa a les intervencions en el fòrum, gairebé totes elles – d'altra banda poc significatives des del punt de vista quantitatiu i esbiaixades des del punt de vista de la font, molt majoritàriament docents– es mostren fortament contràries a una proposta inexistent en el text –la dependència dels cossos docents dels ajuntaments–, la qual cosa fa pensar que els participants s'expressen sobretot en funció de suposicions i temors propis més que no pas en funció de la lectura seriosa i atenta del text realment existent.

Una altra font molt important d'opinió és la dels consells escolars, principalment i singularment la del Consell Escolar de Catalunya, treballada de manera sistemàtica i molt afinada. La valoració general que fa del text és igualment molt bona i aporta algunes propostes i millores dignes d'atenció.

A les recomanacions que segueixen, el Grup incorpora totes aquelles opinions, propostes o valoracions que semblen coherents amb l'esperit del text i, al capdavall, amb l'esperit del Pacte del Tinell del qual parteix. L'orientació de les recomanacions tendeix a reforçar –mitjançant la insistència en la necessitat de recursos– i a incrementar les responsabilitats municipals en política educativa. No s'ha trobat cap proposta que es consideri rellevant i digna d'atenció, per una argumentació convincent, que s'orienti a reduir o limitar la proposta de base continguda en el text.

Aspectes nuclears de la proposta

Es considera essencial que els ajuntaments tinguin la garantia objectiva i assoleixin la convicció que el finançament del seu compromís en polítiques educatives noves i/o compartides està assegurat.

Serà necessari garantir que els possibles solapaments competencials i els conflictes potencials derivats de les fórmules variades de concurrència i cogestió tindran mecanismes acceptables de resolució. La pràctica actual de determinades concurrències, com ara la zonificació de ciutats i la planificació, ja està produint una percepció pessimista per part de molts ajuntaments respecte a la voluntat real del departament de coresponsabilitzar-los en la decisió.

Caldrà evitar la possible percepció de multiplicació d'instàncies administratives, la creació de les quals ha de justificar-se per raó de l'eficàcia i l'eficiència en la prestació dels serveis, tot garantint l'acompliment del principi de subsidiarietat. En particular, en l'eventual creació de zones educatives, que mai no haurien d'ésser enteses com a 'subdireccions territorials'.

Recomanacions:

1. Cal remarcar fortament la necessitat d'un finançament suficient del compromís local amb la política educativa i la conveniència de canalitzar tot el finançament de finalitat educativa i execució local procedent de qualsevol font que arribi al territori corresponent.
2. Cal insistir en el possible paper de força comarques de Catalunya com a Zones Educatives i evitar creacions artificioses mentre puguin adaptar-se a espais administratius consolidats.
3. Determinats capítols de despesa corrent haurien de ser tractats pel que fa al seu finançament de manera específica, com ara les escoles d'adults i de música.
4. Cal posar atenció a la insuficient o nul·la referència que fa el text a les Escoles d'Idiomes –que són objecte de tractes desiguals segons poblacions–, d'Educació Especial i Conservatoris de Música; pel que fa a ensenyaments de règim especial

d'Esports, el Departament i els Ajuntaments concorren en la planificació d'aquests ensenyaments i en la relació dels centres amb l'entorn esportiu de l'àmbit geogràfic.

5. Es recomana, pel que fa al professorat de les escoles d'adults, establir un procés de negociació.
6. El Consell Escolar Municipal i els centres haurien de participar en l'adaptació a l'entorn de l'ordenació acadèmica i curricular.
7. Es recomana que en l'elaboració de la normativa del Departament d'Educació s'introdueixin elements de flexibilitat que afavoreixin la descentralització en la presa de decisions de caràcter educatiu per les Administracions Locals i els centres docents.
8. Les dues administracions, Departament i Locals, haurien de concórrer a establir estratègies per possibilitar una escolarització fins als 18 anys a través del batxillerat o la formació professional específica.
9. Els departaments d'Educació, Treball i Indústria i Agricultura, Ramaderia i Pesca i els ajuntaments haurien de concórrer en el desplegament de programes adequats a les necessitats dels participants i a les demandes de l'àmbit empresarial per tal de facilitar la transició a la vida activa.
10. El Departament hauria de participar i concórrer amb els ajuntaments en l'aportació de recursos per tal de garantir el desenvolupament dels programes de coneixement entre els centres i el seu entorn.
11. Les entitats locals haurien de promoure l'elaboració de projectes educatius de ciutat o territori i el Departament d'Educació s'hauria d'implicar en el seu funcionament.
12. Els ajuntaments haurien d'afavorir l'autonomia dels centres educatius tendint a coresponsabilitzar-los de la gestió autònoma dels recursos.

- 13.** Els programes educatius dels municipis haurien de formar part de programes integrats, vinculats, quan calgui, a la formació permanent, i les administracions haurien de promoure la participació dels centres per presentar una oferta educativa coherent.
- 14.** La descentralització que suposa la coresponsabilitat municipal en educació s'hauria de regir, com qualsevol descentralització ben feta, pel principi de simplificació administrativa: el que passa a fer un nivell administratiu ho deixa de fer l'altre. Amb tot, les abundants competències compartides sota els conceptes de "concurrència", "participació", "cooperació", "cogestió" i altres obliguen a insistir en la disposició relacional de confiança mútua però també, eventualment, a preveure mecanismes d'arbitratge de conflictes possibles o d'establiment definit de preeminències funcionals en cas de manca d'entesa. La coresponsabilitat no s'ha d'entendre com el resultat de la suma de la decisió –del Departament– i de l'execució –municipal–, sinó com una codecisió realment conjunta. En ciutats mitjanes i grans caldria pensar en la creació d'òrgans formals de gestió compartida.
- 15.** Cal implicar tots els agents educatius de cada territori –sigui municipi, districte d'un municipi o zona escolar– ens els Consells escolars de l'àmbit corresponent i potenciar els Consells perquè esdevinguin veritables interlocutors vàlids del corresponent àmbit educatiu territorial.
- 16.** Cal reforçar el caràcter obert de les instal·lacions escolars com a espai d'utilització de la comunitat de cada territori i establir una normativa general que determini els drets i deures de cada agent davant de l'ús social dels espais escolars i que contempli com es durà a terme el seguiment d'aquest ús.
- 17.** Cal remarcar que l'expectativa de coresponsabilitat per part de molts ajuntaments pot situar-se clarament per sobre de la que es recull en el text; i, tot i que el caràcter gradual del procés es considera un principi inspirador de la proposta, s'hauria de fer més explícit que la gradualitat no és, només, per arribar a les competències establertes al text sinó més aviat que la totalitat de les responsabilitats municipals formulades en el text són la primera etapa o punt de partida d'un camí de progressiva i més plena municipalització de l'educació a Catalunya.